

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

The Development of An Sufficiency Economy

Philosophy Instruction Process

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247358

คณะผู้วิจัย

อังคณา ตุงคะสมิต

หัวหน้าโครงการที่ 3

ลัดดา ศิลาน้อย

ผู้ร่วมวิจัย

ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์

ผู้ร่วมวิจัย

สิทธิพล อัจฉินทร์

ผู้ร่วมวิจัย

ปิยะวารณ ศรีสุรักษ์

ผู้ร่วมวิจัย

โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย ประเภททุนอุดหนุนทั่วไป

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2552

600258340

247358

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

The Development of An Sufficiency Economy Philosophy Instruction Process

คณะผู้วิจัย

อังคณา ตุงคะสมิต

ลัดดา ศิลาน้อย

ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์

สิทธิพล ราชอินทร์

ปิยะวรรณ ศรีสุรกันย์

หัวหน้าโครงการที่ 3

ผู้ร่วมวิจัย

ผู้ร่วมวิจัย

ผู้ร่วมวิจัย

ผู้ร่วมวิจัย

โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย ประเภททุนอุดหนุนทั่วไป
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552

ชื่อเรื่อง: การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 คณะผู้วิจัย: ดร.อังคณา ตุงคะสมิต หัวหน้าโครงการวิจัย
 รองศาสตราจารย์ลัดดา ศิลาน้อย ผู้ร่วมวิจัย
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ ผู้ร่วมวิจัย
 ดร.สิทธิพล อาจอินทร์ ผู้ร่วมวิจัย
 ผศ.ปิยะวรรณ ศรีสุรักษ์ ผู้ร่วมวิจัย

ปีพุทธศักราช 2552

บทคัดย่อ

247358

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนทั้งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น และ 2) ศึกษาผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 (สมาน สุเมโธ) จำนวน 30 คน โรงเรียนในเขตกึ่งเมืองคือ โรงเรียนบ้านแดงใหญ่ (ราชบุรุษคุรุวิทยาลัย) จำนวน 15 คน และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตชนบทคือ โรงเรียนบ้านหนองนาคำ จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ครูผู้สอนพัฒนาขึ้น แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร แบบบันทึกการนิเทศ แบบสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน รายงานสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา แบบสอบถามความคิดเห็นครูผู้สอนและแบบวัดความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนทั้งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น สรุปผลได้ดังนี้

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้นโดยมี 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 วางแผน (Planning) ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วางแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

unc 2552

193 28

247358

โดยครูผู้สอนสร้างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้บริหารวางระบบการนิเทศภายใน ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจ ขอความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการ (Action) ครูผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นที่ 3 สังเกตการณ์ (Observation) ด้วยกระบวนการนิเทศภายในและภายนอก และขั้นที่ 4 สะท้อนผลปรับปรุงแก้ไข (Reflection) ด้วยการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นำข้อมูลจากการตรวจสอบสะท้อนผลแล้วปรับปรุงแก้ไขแล้วร่วมกันวางแผนดำเนินการในวงรอบปฏิบัติการต่อไป

2. ศึกษาผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ผลจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนพบว่า ทั้ง 3 โรงเรียนรวมมีสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 59 หลักสูตร จำนวนครูที่ร่วมโครงการ 59 คน จำนวนแผนการจัดการเรียนรู้ 593 แผน จำนวนนักเรียนที่ได้รับการพัฒนา 3,076 คน ผลที่เกิดขึ้นกับครูพบว่า ครูที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น สามารถจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนในหลายรูปแบบ และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ทรัพยากรใกล้ตัว และมีอยู่ในท้องถิ่น สามารถจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับท้องถิ่น และมีความรู้ในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบ มีความรู้ความเข้าใจด้านการสร้างสื่อในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ และ การทำวิจัยในชั้นเรียน มีความพึงพอใจในการเข้ารับการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน และมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งสามารถนำความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และมีความรู้ความเข้าใจ ตระหนัก หวงแหนภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของตนเอง เห็นคุณค่าของการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.2 ความคิดเห็นในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าความคิดเห็นของครูผู้สอนก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) ส่วนหลังการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) และเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้พบว่าทุกประเด็นมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น

2.3 ความพึงพอใจของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ในภาพรวมความพึงพอใจของครูผู้สอนในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$)

Title : The Development of An Sufficiency Economy Philosophy Instruction Process

Researchers :	Dr. Angkana Tungkasamit	Head Project
	Assoc Prof. Ladda Silanoi	Staff
	Assist.Prof.Dr.Teerachai Netthanomsak	Staff
	Dr. Sitthipon Art-in	Staff
	Assist.Prof.Piyawan Srisuruk	Staff

Published Year: 2009

Abstract

247358

This research aimed to 1) develop instructional management through Sufficiency Economy Philosophy for all students in school under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Educational Service Area and 2) study the result of implementing Sufficiency Economy Philosophy to instructional management. Methodology of participatory action research (PAR) was used to conduct this research. Target group was 59 teachers from schools under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Educational Service Area 1 and 5 including 30 teachers from Khon Kaen Wittayayon 2 School; an urban school in area 1, 15 teachers from Ban Daengyai (Kururatrangsan) School; semi-urban school in Area 1, and 14 teachers from Ban Nongnakham School; rural school in Area 5. Research instruments consisted of local learning strand based on Sufficiency Economy Philosophy developed by teacher, interview form for students, interview form for administrators, note form for supervision, reflection form for the result of instructional management, summary report of school performance, questionnaire for teachers' views and measurement form for teachers' satisfactory toward instructional management through Sufficiency Economy Philosophy.

Research findings found as follows:

1. The development of instructional management through Sufficiency Economy Philosophy for all students in school under jurisdiction of the Office of Khon Kaen Educational Service Area could be concluded that;

It was conducted as the performance of developing instructional management through Sufficiency Economy Philosophy was in operation based on methodology of

247358

participatory action research. The purpose of it was to develop instructional management through local learning strand based on Sufficiency Economy Philosophy which consisted of 4 steps including ;1) **Planning:** Administrators and stakeholders joined determining policy of instructional management through Sufficiency Economy Philosophy before planning instructional management and creating local learning strand. Administrators provided the internal supervision system and explained definition of cooperative understanding to related section including students, parents and community. 2) **Action:** Teachers performed instructional management through Sufficiency Economy Philosophy. 3) **Observation:** It was conducted by process of internal and external supervision. 4) **Reflection:** It was performed through the meeting of related persons. Data was then reviewed and improved before implementing to cooperative planning of beginning step of further action circle.

2. The study of result of implementing Sufficiency Economy Philosophy to instructional management could be concluded that;

2.1 Three schools could provide 56 curriculums. It was also found 59 teachers who participated in this project with 593 lesson plans could develop 3,076 students accordingly. Teachers could understand more knowledge as well as create local learning strand through Sufficiency Economy Philosophy. Lesson plans were crated with various techniques of teaching. Learning activities were developed by using nearby resources and available in local community. Teachers also could appropriately performed instructional management for local community based on the concept of Sufficiency Economy Philosophy integrated to their own learning strand. They knew well how to crate media of instructional management through new innovation including classroom research management. It was found teachers' satisfactory of participating workshop at the highest level. Students actively learned and were found more interests in learning with the desired characteristics through Sufficiency Economy Philosophy. They could apply knowledge of Sufficiency Economy Philosophy to daily life. They also understood, realized and preserved local wisdom as well as local learning resources of their own community. The appreciation of living lives through Sufficiency Economy Philosophy based on local wisdom also was found accordingly.

247358

2.2 Overview opinion of teachers toward instructional management through Sufficiency Economy Philosophy was presented in the middle level ($\bar{X} = 3.06$) before performing, while the high level ($\bar{X} = 4.29$) of their opinion were found after implementing instructional management through Sufficiency Economy Philosophy to class. However, all characters were found higher score of mean regarding to the comparison of before and after performing instructional management.

2.3 The overview satisfactory of teachers toward the development of instructional management through Sufficiency Economy Philosophy was found at the high level ($\bar{X} = 4.24$).

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นงานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนงบประมาณ พุทธศักราช 2552 จากการจัดสรรของสำนักงาน คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณในครั้งนี้

คณะผู้วิจัย ใคร่ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผศ.ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม ดร.ลาวัลย์ ทองมนต์ ดร.จินตมาศ โกศลชื่นวิจิตร และคณะวิทยากรของศูนย์พัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมในการจัดอบรม ให้ข้อมูล ความรู้แก่คณะครูในโครงการ ครั้งนี้ ทำให้โครงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ด้วยดี

นอกจากนั้น ขอขอบคุณผู้บริหารและคณาจารย์ โรงเรียนบ้านแดงใหญ่ (ราษฎร์คุรุวิทยาคาร) โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 (สมาน สุเมธ) โรงเรียนบ้านหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกภาคส่วนที่ไม่สามารถกล่าวชื่อนามได้หมด คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณที่ทำให้งานสำเร็จได้ด้วยดี มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ผลงานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

คณะผู้วิจัย

สิงหาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
3. ขอบเขตของการวิจัย	5
4. คำนียามศัพท์เฉพาะ	6
5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545	8
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	9
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้	26
4. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	28
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	32
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย	56
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย	58
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	59
3. ระเบียบวิธีวิจัย	59
4. ขั้นตอนในการวิจัย	59
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย
6.	การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 61
7.	การเก็บรวบรวมข้อมูล 67
8.	การวิเคราะห์ข้อมูล 70
บทที่ 4	ผลการวิจัย 72
1.	พัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนทั้งโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น 72
2.	ศึกษาผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง 149
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 157
1.	วัตถุประสงค์ของการวิจัย 157
2.	วิธีดำเนินการวิจัย 157
3.	สรุปผลการวิจัย 158
4.	อภิปรายผล 160
5.	ข้อเสนอแนะ 164
บรรณานุกรม	166
ภาคผนวก	170
ภาคผนวก ก	รายนามผู้เชี่ยวชาญและหนังสือราชการ 171
ภาคผนวก ข	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 180
ภาคผนวก ค	ประวัติและผลงานของผู้วิจัย 190

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนกลุ่มเป้าหมาย	58
ตารางที่ 2	สรุปผลการนิเทศ ติดตามผลครั้งที่ 1	82
ตารางที่ 3	สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข วงจรที่ 1	101
ตารางที่ 4	สรุปผลการนิเทศ ติดตามผลครั้งที่ 2	106
ตารางที่ 5	สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข วงจรที่ 2	130
ตารางที่ 6	สรุปผลการนิเทศ ติดตามผลครั้งที่ 3	134
ตารางที่ 7	สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข วงจรที่ 3	148
ตารางที่ 8	สรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา	150
ตารางที่ 9	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้บูรณาการ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	153
ตารางที่ 10	ความพึงพอใจต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	154

สารบัญภาพ

	หน้า	
ภาพประกอบที่ 1	สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ	13
ภาพประกอบที่ 2	เงื่อนไขเพื่อทำให้เกิดความพอเพียง	29
ภาพประกอบที่ 3	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	57
ภาพประกอบที่ 4	การประชุมร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยและผู้บริหาร	73
ภาพประกอบที่ 5	ประชุมครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อร่วมวางแผนในการจัดการเรียนรู้	74
ภาพประกอบที่ 6	ประชุมเตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูล	74
ภาพประกอบที่ 7	การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน	79
ภาพประกอบที่ 8	การนิเทศกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา	81
ภาพประกอบที่ 9	การจัดการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 โดยผู้สอนบูรณาการ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านมารยาทไทย	105
ภาพประกอบที่ 10	คณะวิทยากรสนทนากับผู้บริหารก่อนดำเนินการนิเทศ	105
ภาพประกอบที่ 11	วิทยากรสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้แก่ครูผู้สอน	106
ภาพประกอบที่ 12	ความมีระเบียบวินัยในการจจรถของนักเรียน	129
ภาพประกอบที่ 13	ความสะอาดและบรรยากาศในโรงเรียน	129
ภาพประกอบที่ 14	ครูผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มและใช้สื่อของจริง (เงิน) ใน การสอนเรื่อง การใช้จ่าย	133
ภาพประกอบที่ 15	การนิเทศครูผู้สอนของวิทยากร	134
ภาพประกอบที่ 16	ความมีระเบียบวินัยของผู้เรียนแม้ไม่มีใครมาควบคุม	147
ภาพประกอบที่ 17	การประชุมสรุปบททวน สะท้อนผลผลการจัดการเรียนรู้ตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	152